

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Sigrid Nikka

Vad betyder Girjas?

En analys av de renskötande samernas jakt- och fiskerätt
efter HDs avgörande i Girjas målet

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Marja-Liisa Öberg

Termin: VT20

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Presentation	5
1.2 Syfte och frågeställning	5
1.3 Avgränsning	6
1.4 Metod och material	6
1.5 Forskningsläge	7
1.6 Disposition	7
2 RENSKÖTSELRÄTTEN	8
2.1 Samernas grundlagsskydd	8
2.2 Renskötselrättens reglering	8
2.2.1 Rennäringslagen och rennäringsförordningen	8
2.2.2 Urminnes hävd och bevisfrågor	9
2.2.3 Renskötselrättens grundlagsskydd	10
3 SAMERNAS JAKT- OCH FISKERÄTT	11
3.1 Jakt- och fiskerättens grunder	11
3.2 Upplåtelse av jakt- och fiskerätt	11
3.2.1 Statens perspektiv på regleringen	11
3.2.2 Samernas perspektiv på regleringen	13
4 REGLERINGEN OCH GRUNDLAGSSKYDDET	15
4.1 Egendomsskyddet	15
4.2 Diskrimineringsförbudet	18
5 GIRJASMÅLET I HD	19
5.1 Bakgrund och talan	19

5.2	Domskäl	19
5.2.1	Prövningen av upplåtelser enligt RNL	19
5.2.2	Prövningen av upplåtelser enligt urminnes hävd	20
5.2.3	Slutsatser	21
5.3	Skiljaktig mening	21
5.4	Efter avgörandet	22
6	ANALYS	24
6.1	Girjasmålets betydelse för upplåtelseregleringen	24
6.2	Girjasmålets betydelse för grundlagsskyddet	26
6.2.1	Egendomsskyddet	26
6.2.2	Diskrimineringsförbudet	28
6.3	Avslutande slutsatser om Girjasmålets betydelse	29
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	31
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	37

Summary

This study aims to critically examine the legal regulation of the reindeer herding sami's rights to hunt and fish. The regulation is presented and discussed from the state's and sami's perspective and from a constitutional perspective relating to the protection of property and the protection against discrimination. While the state claims that the Reindeer Husbandry Act grants the state's right to hunt and fish, the study shows little evidence in support of that interpretation, as well as a flawed protection of the sami's rights.

The uncertainties and problems are then contrasted with the Swedish Supreme Court's ruling in "Girjasmålet" to examine where the legal position stands now, what problems have been solved and what problems remain for the future. The ruling establishes advantageous rules of evidence for the sami and it also means that the Reindeer Husbandry Act does not exhaustively regulate the sami's rights to hunt and fish. The majority concluded that the Reindeer Husbandry Act grants the state's rights to hunt and fish, in opposition of the dissenters, but the majority as well as the dissenters agreed that Girjas sami village have an exclusive right to hunt and fish and to grant those rights through prescription from time immemorial. The relation between the ruling and the Reindeer Husbandry Act is discussed in the study's analysis.

The study concludes that the ruling in "Girjasmålet" causes problems for the Reindeer Husbandry Act in relation to the protection against discrimination and the protection of property. The current legal position means sami villages will be treated differently despite their comparable situation and administering the Reindeer Husbandry Act could constitute expropriation. In conclusion, and considering the regulation's very uncertain basis', there are excellent reasons to evaluate and rework the Reindeer Husbandry Act.

Sammanfattning

Uppsatsen avser att kritiskt granska den rättsliga regleringen av de renskötande samernas jakt- och fiskerätt. Regleringen redovisas och problematiseras utifrån statens och samernas perspektiv på upplåtelsereglerna samt regleringens grundlagsenlighet utifrån egendomsskyddet och diskrimineringsförbudet. Utredningen visar på brister i skyddet för samernas rätt och ett mycket begränsat stöd för att staten skulle anses upplåta sina egna jakt- och fiskerättigheter genom rennäringslagen.

Oklarheterna och problemen ställs sedan emot HDs avgörande i Girjasmålet i syfte att utreda var rättsläget numera står, vilka problem som har lösts och vilka problem som kvarstår för framtiden. Girjasmålet ställer upp fördelaktiga bevisregler för samerna och ändrar på det tidigare prejudikatet som sa att rennäringslagen uttömmande reglerar samernas rätt till jakt och fiske. Majoriteten menar att rennäringslagen upplåter statens jakt- och fiskerätt, till skillnad från de skiljaktiga, men samtliga anser att Girjas sameby har en ensamrätt till jakt- och fiske, inklusive upplåtelse rätt, genom urminnes hävd. Förhållandet mellan avgörandet och rennäringslagen diskuteras i uppsatsens analys.

Uppsatsens slutsats är att Girjasmålets avgörande orsakar problem för rennäringslagen utifrån både diskrimineringsförbudet och egendomsskyddet. Samebyar kommer nu behandlas olika trots deras jämförbara situation och regleringen för upplåtelser av jakt- och fiske kan utgöra expropriation. Sammantaget och med hänsyn till regleringens osäkra grunder föreligger mycket goda skäl för att utvärdera och omarbete upplåtelse reglerna för jakt- och fiske.

Förord

Tack Marja-Liisa Öberg för handledningen, tack Caroline Båghammar för korrläsningen och tack mamma, pappa, Jocke och alla nära och kära som spenderat karantänvåren 2020 med att lyssna på mig prata om samerätt.

Lund, maj 2020

Sigrid Nikka

Förkortningar

Dir.	Direktiv
EKMR	Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna
HD	Högsta domstolen
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
HovR	Hovrätten
JK	Justitiekanslern
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
RF	Regeringsformen
RNF	Rennäringsförordningen
RNL	Rennäringslagen
RÅ	Regeringsrättens årsbok
Skr.	Skrivelse
SOU	Statens offentliga utredningar
SvJT	Svensk juristtidning
TR	Tingsrätten
öb	Övergångsbestämmelser

1 Inledning

1.1 Presentation

Under en vecka i januari fylldes mitt nyhetsflöde av rubriker om att Girjas sameby vunnit ensamrätt till jakt-och fiske gentemot staten.¹ Därefter följde nyheter om hat och hot mot samerna.² Att ett HD avgörande uppmärksammas även utanför den juridiska sfären är visserligen inte unikt, men varför fick Girjas målet, som både rör ett avlägset geografiskt område och flera komplicerade rättsfrågor, sådant genomslag? Vad betyder HDs avgörande? Och vad innebär det att Girjas vann mot staten?

1.2 Syfte och frågeställning

Uppsatsen avser att utreda rättsläget kring de renskötande samernas jakt- och fiskerätt efter HDs avgörande i Girjas målet och att kritiskt granska regleringen utifrån vilka problem den innebär, dels ur statens och samernas perspektiv, dels ur förhållandet till diskrimineringsförbudet och egendomsskyddet. Därmed används en huvudfråga, med fem delfrågor:

1. Hur har Girjas målet påverkat rättsläget kring de renskötande samernas rätt till jakt- och fiske i förhållande till 2 kap 15 § och 2 kap 12 § RF?
  1. Hur regleras renskötselrätten?
  2. Hur regleras jakt- och fiskerätten?
  3. Vilka problem finns med regleringen av jakt- och fiskerätten utifrån statens och samernas perspektiv?
  4. Vilka problem finns med regleringen av jakt- och fiskerätten utifrån egendomsskyddet och diskrimineringsförbudet?
  5. Hur påverkas fråga 1.3 och 1.4 av Girjas målet?

---

¹ Se Haupt, SVT Nyheter Norrbotten 2020-01-23; Silvennoinen, Svenska Yle 2020-01-23; Moilanen, Jaktjournalen 2020-01-23.

² Fröberg, DN 2020-04-12.

1.3 Avgränsning

Samerätten gränsar mot bland annat fastighetsrätt, konstitutionell rätt, folkrätt och rättshistoria. Även om gränserna däremellan inte är skarpa fokuserar denna uppsats på konstitutionella aspekter med rättsfrågorna i Girjasmålet som vägledning för avgränsningen, det vill säga renskötande samer, urminnes hävd samt rennäringslagens och rennäringsförordningens reglering av jakt- och fiskerätten i förhållande till egendomsskyddet och diskrimineringsförbudet. Komparativa och folkrättsliga aspekter samt egna rättshistoriska undersökningar faller utanför uppsatsens omfattning.

1.4 Metod och material

Arbetet följer en analyserande rättsdogmatisk metod i syfte att kartlägga, problematisera och kritisera³ gällande rätt. Uppsatsen avser därför både att utreda gällande rätt och att analysera rättsläget genom uppsatsens kritiska perspektiv, det vill säga genom att diskutera vilka problem regleringen har utifrån förhållandet mellan staten, samerna och grundlagen. Både källor och litteratur är därmed viktiga rättskällor i sammanhanget⁴. Lagtext, förarbeten och rättsfall har använts som primärkällor för att redogöra för gällande rätt och doktrin, beslut och uttalanden av jurister och myndigheter för att problematisera ämnet. Doktrin har varit särskilt viktig för att gestalta lösningsförslag, tolkningar och invändningar mot reglerna, med hänsyn till uppsatsens kritiska syfte. Äldre doktrin har kontrollerats och kompletterats med nyare och arbetet har eftersträvat att representera doktrin från flera författare. Bertil Bengtsson är dock överrepresenterad som författare till ett flertal verk på området, vilket källkritiskt motiverats med mängden hänvisningar till hans verk. Källkritiska skäl har också motiverat ett fokus på rättsutlåtanden från jurister som inte företräder en särskild organisation i delbetänkanden som SOU 2005:17, med hänsyn till risken för partiskhet. EU-

---

³ Kleineman (2018), s. 24, 36.

⁴ Kleineman (2018), s. 21, 37.

rätt och EKMR har kommenterats när förhållandet till den svenska regleringen varit särskilt relevant att notera.

Girjasmålet, samerättsliga artiklar i SvJT och Bertil Bengtssons översiktliga ”Samerätt” har varit en utgångspunkt för att navigera ämnet. Därigenom har litteratur, prejudikat och förarbeten studerats via källhänvisningar samt egna efterforskningar i bland annat riksdagens databas och bibliotekssamlingar. Kommentarer från jurister i nyhetsartiklar har använts med hänsyn till bristen på juridisk doktrin efter HDs avgörande, men i begränsad omfattning i syfte att gestalta diskussionen som följde målets avgörande.

1.5 Forskningsläge

Det saknas forskning om hur HDs avgörande påverkat samerätten. Frågor om samernas egendomsskydd och förhållandet mellan samernas och statens rätt har efterforskats av bland annat Bertil Bengtsson, men huvudsakligen på 1990- och 2000-talet. Skyddet av samisk renskötsel och regleringen av urminnes hävd har efterforskats av bland annat Eivind Torp och Christina Allard, men också innan HDs avgörande, liksom Malin Brännströms uppsats om HovR avgörande av Girjasmålet. Efter HDs avgörande finns endast en kort rättsfallskommentar av Bengtsson och kommentarer av jurister i nyhetsmedia. Uppsatsen avser därför att utreda de konstitutionella aspekterna av jakt- och fiskerätten efter HDs avgörande med hänsyn till målets påverkan på rättsläget.

1.6 Disposition

Renskötselrätten presenteras i arbetets andra kapitel. Därefter problematiseras jakt- och fiskerätten utifrån statens och samernas perspektiv i kapitel tre och utifrån egendomsskyddet och diskrimineringsförbudet i kapitel fyra. Kapitel fem redogör för prövningen av Girjasmålet i HD och relevanta nyhetshändelser därefter. Avslutningsvis analyseras Girjasmålets påverkan på regleringen i förhållande till grundlagsenligheten och rättslägets problem som redogjordes för i kapitel 3 och 4.

2 Renskötselrätten

2.1 Samernas grundlagsskydd

Samerna har en särskild ställning i Sverige som både etnisk minoritet och ursprunglig befolkning.⁵ Skyddet för deras kultur- och samfundsliv återfinns i 1 kap 2 § 6st regeringsformen (1974:152) tillsammans med deras rätt att bedriva renskötsel i 2 kap 17 § 2st RF.

2.2 Renskötselrättens reglering

2.2.1 Rennäringslagen och rennäringsförordningen

1 § rennäringslagen (1971:437) stadgar att renskötselrätten tillkommer personer av samisk härkomst som är medlemmar i en sameby och att rätten är grundad på urminnes hävd. Renskötselrätten omfattar även en jakt- och fiskerätt, 25 § RNL, som inte får upplåtas till annan än tidigare medlem, 31 §. Istället prövar som huvudregel länsstyrelsen, 2 § rennäringsförordningen (1993:384), upplåtelser enligt 32 – 33 §§ RNL. Inkomsten från upplåtelse ska fördelas mellan Samefonden och den berörda samebyn, 34 § RNL, men upplåtelsen kan i vissa fall enligt samma paragraf och ska enligt 5 § RNF ske avgiftsfritt.

Samebyar har endast inflytande i frågor som rör upplåtelse av hela fisket i visst vatten, 32 § RNL, men samebyn bör enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer få yttra sig för att ett ärende om upplåtelse ska avgöras.⁶ Kommunikationsprincipen ska gälla men uttryckliga bestämmelser i RNL saknas.⁷ I RÅ 2008 not. 110 upphävde HFD ett beslut där samebyn inte beretts möjlighet att yttra sig⁸ men tveksamma upplåtelser har ändå

---

⁵ Prop. 1976/77:80, s. 1; Prop. 2009/10:80, s. 190.

⁶ NJA 1981 s. 1, s. 177.

⁷ Prop. 1971:51, s. 198.

⁸ RÅ 2008 not 110.

förekommit⁹ och föränlett krav på ökat inflytande för samebyarna, men inga förslag om ändringar har lagts fram.¹⁰

Denna reglering och styrande över enskildas egendom har i doktrin uppmärksamats som mer långtgående än för fastighetsrätten i övrigt.¹¹ Den motiveras med att skydda andra gruppers intresse av jakt och fiske.¹²

2.2.2 Urminnes hävd och bevisfrågor

Lydelsen i 1 § 2st RNL föränleddes av domen i NJA 1981 s. 1, Skattefjällsmålet, som konstaterade att renskötselrätten var en starkt skyddad bruksrätt till renbete, jakt och fiske, ursprungligen grundad på urminnes hävd.¹³ Det innebär att den första renskötsellagen 1886 lagfäste dåvarande rättsläge¹⁴ och att renskötselrätten till skillnad från vad som påstås i förarbeten¹⁵ inte utgör ett privilegium givet av staten.¹⁶ Renskötselrätten, inklusive jakt- och fiskerätten, har därmed privaträttslig karaktär och omfattas av samma egendomsskydd som äganderätten.¹⁷

Urminnes hävd reglerades i 15 kap 1 § äldre jordabalken och rättigheter som därigenom uppkommit gäller fortfarande,¹⁸ inklusive rätt till jakt- och fiske.¹⁹ Samerna ska därmed visa att de besuttit och brukat rättigheterna de menar sig ha under den aktuella hävdetiden, enligt doktrin 90 år, och att bruket varit okvald och ohindrat.²⁰ Samerna har bevisbördan för att visa att urminnes hävd föreligger då markägarna presumeras ha jakt- och fiskerätten.²¹ Enligt förarbetsuttalanden är bevisbördan för att visa att renbetesrätten utövats på ett tvistigt område sträng²² men doktrin har betonat att beviskravet behöver

---

⁹ Se Torp (2014), s. 129; JK 3823-00-21 beslutsdatum 27 juni 2002.

¹⁰ Torp (2014), s. 129.

¹¹ Bengtsson (2004), s. 64.

¹² Prop. 1992/93:32, s. 143.

¹³ NJA 1981 s. 1, s. 233f.

¹⁴ Prop. 1992/93:32, s. 90.

¹⁵ SOU 1923:51, s. 101; Prop. 1928:43, s. 54.

¹⁶ Allard (2010), s. 12.

¹⁷ Brännström (2018), s. 30.

¹⁸ Bengtsson (2000), s. 39.

¹⁹ Se jaktlag 1987:259 4p öb; fiskelag 1993:787 2p öb.

²⁰ Allard (2010), s. 30–31.

²¹ SOU 2005:17, s. 34f.

²² Prop. 1928:43, s. 71; Prop. 1971:51, s. 158; Bengtsson (2000), s. 43f.

anpassas till bevismöjligheterna.²³ I NJA 2011 s. 109, Nordmalingmålet, jämförde HD frågan om bevisning av sedvana med bevisning av urminnes hävd och konstaterade att samerna hade bevisbördan utan bevislättnad då fastighetsägarna bedömdes ha samma bevisvärigheter. Renskötselns särdrag skulle dock beaktas i bevisvärderingen.²⁴

2.2.3 Renskötselrättens grundlagsskydd

Renskötselrätten skyddas för det första genom egendomsskyddet i 2 kap 15 § RF²⁵ vilket innebär att inskränkningar bara får ske för att tillgodose angelägna allmänna intressen. För det andra skyddas rätten genom diskrimineringsförbudet i 2 kap 12 § RF, dels genom att lagstiftning kan åsidosättas genom 11 kap 14 § RF, dels genom att Europadomstolen kan fördöma regleringen.²⁶ För det tredje skyddas rätten av EKMRs egendomsskydd och diskrimineringsförbud i artikel 1 första tilläggsprotokollet respektive artikel 14,²⁷ via 2 kap 19 § RF som innebär att 11 kap 14 § RF kan aktualiseras.²⁸

Samernas rätt till mark och vatten skyddas inte uttryckligen. Lagstiftaren menade att skyddet för fri- och rättigheter bara gäller gentemot det allmänna och bara rör individuella rättigheter.²⁹ Egendomsskyddet omfattar dock ingrepp till fördel för andra enskilda³⁰ och samebyarna som juridiska personer skulle kunna skyddas.³¹ När den senare frågan lyftes igen ansågs den inte vara tillräckligt utredd.³²

---

²³ Bengtsson (2000), s. 43f.

²⁴ NJA 2011 s. 109, s. 231ff

²⁵ NJA 1981 s. 1, s. 248.

²⁶ Bengtsson (2004), s. 95f

²⁷ Bengtsson (2000), s. 40.

²⁸ Prop. 1993/94:117, s. 36.

²⁹ Prop. 1992/93:32, s. 32f

³⁰ Bengtsson (1986), s. 64.

³¹ Bengtsson (1994), s. 532.

³² Prop. 1993/94:117, s. 22.

3 Samernas jakt- och fiskerätt

3.1 Jakt- och fiskerättens grunder

Samernas särskilda rätt utgör ett undantag till huvudregeln att det är fastighetsägaren som har jakt- respektive fiskerätt³³ och likt renbetet vilar samernas rätt till jakt- och fiske på urminnes hävd.³⁴ Upplåtelse av jakt- och fiskerätt regleras framförallt av 31 – 34 §§ RNL och 3 och 5 §§ RNF.

3.2 Upplåtelse av jakt- och fiskerätt

3.2.1 Statens perspektiv på regleringen

Staten menar att de som markägare har en dubbel jakträtt jämte samerna och att det är denna markägares jakt- respektive fiskerätt som länsstyrelsen beslutar om upplåtelser av.³⁵ I Girjasmålet faller frågan om äganderätt uttryckligen utanför HDs prövning³⁶ men frågan är ändå viktig att problematisera i syfte att förstå grunderna till RNL. Dessutom föranledde statens uttalanden om den dubbla jakträtten ändringarna i RNF som utvidgade upplåtelseerna av jakt- och fiskerätten³⁷.

Frågan är därför vad staten har för grund till påståendet om dubbel jakträtt. Samernas rätt påverkades varken av statens upplåtande av nybyggen eller av avvitrningen under 1700- och 1800-talet, och senare upplåtelser av jakt- och fiskerätt grundar sig snarare på statlig överhöghet än civilrättsliga rättigheter som markägare.³⁸ Under och kring första halvan av 1900-talet benämns samernas rätt i förarbeten som att den tillkommer dem ensamt, att det är en för dem förbehållen rättighet, att de har rätt uteslutande av andra och att vissa

---

³³ 10 § 1987:259; 9, 3 §§ 1993:787.

³⁴ NJA 1981 s. 1, s. 233f.

³⁵ Prop. 1986/87:58 s. 45; Prop. 1992/93:32 s. 131ff.

³⁶ HD T 853-18, s. 14.

³⁷ Bengtsson (2010), s. 81.

³⁸ SOU 2005:17, s. 17f.

områden helt anvisats dem och är till deras uteslutande begagnande.³⁹ En rättshistorisk undersökning i SOU 2005:17 konstaterade att samerna har en i RNL inbyggd ensamrätt med hänsyn till hundra års konsekvent rättstillämpning. Några tecken på statens kommersiella utnyttjande av jakt- och fiske upptäckts inte innan 1987.⁴⁰ I praxis har staten framhållit samernas ensamrätt i en tvist med tredje man⁴¹ och att samerna har rättigheter liknande markägares i en tvist om ersättning.⁴² Staten antydde inte att de upplät sina egna rättigheter i Skattefjällsmålet.⁴³ Uppfattningen att det inte föreligger en dubbel jakträtt har dock mött invändningar⁴⁴ och det ansågs oklart om samernas bruk kunde grunda ensamrätt.⁴⁵ 2000-talets utredningar resulterade inte i någon lagstiftning⁴⁶ men 2012 utfärdade regeringen ett direktiv om att utreda den dubbla jakträtten.⁴⁷ Utredningen har vilat i väntan på avgörandet i Girjasmålet och fortsätter nu beredas.⁴⁸

Nästa fråga är huruvida staten innehar äganderätt. I Skattefjällsmålet dömde HD att samerna inte kunde anses som ägare till det tvistiga området, men betonade att det inte var möjligt att ta ställning till rättsläget i andra områden.⁴⁹ Att äganderätten kan se annorlunda ut i andra områden får stöd av senare forskning, mest centralt Korpjaakko-Labbas avhandling som refererats till i en mängd sammanhang,⁵⁰ dock inte helt okritiserat.⁵¹ Hennes slutsats är att samerna i de för hennes avhandling aktuella områdena fram till 1750 hade motsvarande rättsliga ställning som skattebönderna i relation till både staten och enskilda.⁵² Hennes slutsats får stöd av andra rättshistoriker.⁵³ Det innebär att det kungliga påbudet 1683 som gav staten rätt till herrelös

---

³⁹ Se SOU 1922:16, s. 72f; SOU 1923:58, s. 49; Prop. 1927:120, s. 14; SOU 1939:28, s. 75; SOU 1952:13, s. 166.

⁴⁰ SOU 2005:17, s. 100.

⁴¹ NJA 1942 s. 336, s. 337.

⁴² NJA 1965 s. 492, s. 500.

⁴³ Bengtsson (2010), s. 80, se fotnot 10.

⁴⁴ Se SOU 2005:17, s. 57f, 161f.

⁴⁵ SOU 2005:17, s. 35; SOU 2005:116, s. 190ff.

⁴⁶ Bengtsson (2010), s. 83.

⁴⁷ Dir. 2012:77, s. 1.

⁴⁸ Skr. 2019/20:75, s. 234.

⁴⁹ NJA 1981 s. 1, s. 227ff.

⁵⁰ Se Bäärnhielm (2000), s. 968; Bengtsson (1990), s. 138; HD T-853-18, s. 53, 56.

⁵¹ Rydenfalk, Sveriges radio, 2015-06-18.

⁵² Korpjaakko-Labba (1994), s. 468.

⁵³ Päiviö (2011), s. 91.

mark inte invercade på samernas områden, då samerna hade motsvarande rätt som skattebönderna,⁵⁴ och att när skattebönderna fick full äganderätt genom 1789 års förordning om skatteköp av kronojord⁵⁵ så kan samerna ha fått motsvarande rätt. Frågan är dock omdiskuterad.⁵⁶

Skulle staten istället förfoga över samernas jakt- och fiskerätt kan regleringen ifrågasättas utifrån egendomsskyddet och diskrimineringsförbudet, bland annat utifrån huruvida en sådan rådighetsinskränkning motiveras med angelägna allmänna intressen, om det uppfyller EKMRs krav på respekt för egendomsrätten, och vid en jämförelse med andra gruppers rättsställning.⁵⁷

3.2.2 Samernas perspektiv på regleringen

Utgångspunkten för bedömningen av upplåtelse rättens reglering är att 1886 års lag inte ansågs grundlagsstridig enligt Skattefjällsmålet,⁵⁸ men grunderna till jakt- och fiskerätten är ändå centrala för att kunna kritisera regelverket utifrån ett samiskt perspektiv då det är möjligt att argumentera för en lagändring utifrån att lagen vilar på historiskt felaktiga grunder, att lagen därför bör tolkas eller tillämpas på ett annat sätt, eller att staten förfogat över något de saknar rätt till så att lagen utgör otillåten expropriation.⁵⁹

Problem med regleringen och behovet av att stärka samernas rätt har lyfts i flera förarbeten.⁶⁰ Bristen på ändringar har enligt doktrin politiska skäl, en faktor som föranlett domstolsprövningarna.⁶¹ De ekonomiska riskerna förenade med en domstolsprövning har dock ansetts utgöra ett hinder för samerna att få sin rätt till mark prövad.⁶² Det har i doktrin föreslagits att samerna bara ska visa att de jagat och fiskat på ett omtvistat område för att

---

⁵⁴ Bengtsson (1994), s. 528.

⁵⁵ Päiviö (2011), s. 197.

⁵⁶ Bäärnhielm, s. 969.

⁵⁷ Bengtsson (2010), s. 83f.

⁵⁸ NJA 1981 s. 1, s. 244.

⁵⁹ Bengtsson (1994), s. 527f.

⁶⁰ SOU 1983:67, s. 155; SOU 1989:41, s. 24ff; SOU 1999:25, s. 20; SOU 2001:101, s. 17.

⁶¹ Se Brännström (2018), s. 34; Bengtsson (2010), s. 81ff; Bengtsson (2000), s. 45.

⁶² SOU 1999:25, s. 178.

bevisbördan sedan ska gå över på staten att visa att de förfogat över jakt- och fiske på samma område trots tidigare påståenden om samernas ensamrätt.⁶³

Några problem med regleringen som uppmärksammats i doktrin är att upplåtelser inte är begränsade av syfte eller krav på särskilda skäl⁶⁴ och att det förekommit att prövningen av markupplåtelser enligt 32 § RNL bara tagit hänsyn till förenlighet med lagstiftningen och inte ansökans omfattning,⁶⁵ trots regeländringen i RNL skulle röra mindre omfattande upplåtelser.⁶⁶ I SOU 1999:25 ansågs samernas renskötselrätt vara svagare än andra bruksrätter och det föreslog dels att samerna skulle få rätt att yttra sig innan åtgärder vidtas, dels att 31 § RNL borde ändras, förutsatt att frågan om vem som innehar jakt- och fiskerätten enligt 32 § blev klarlagd.⁶⁷ Ett regelverk där bruksrätten stärks till att motsvara äganderätten har ansetts vara att föredra över ett regelverk grundat på äganderätt, då det senare innebär att renskötselrätten varierar beroende på område.⁶⁸ Att upphäva bestämmelserna i RNF som tillkom 1993 och att ekonomiskt kompensera samerna har också diskuterats.⁶⁹

---

⁶³ Bengtsson (2010), s. 83.

⁶⁴ Torp (2014), s. 125.

⁶⁵ Regeringsbeslut 2007-01-11 dnr Jo2006/1589.

⁶⁶ Prop. 1971:51, s. 132.

⁶⁷ SOU 1999:25, s. 160ff.

⁶⁸ SOU 1989:41, s. 258.

⁶⁹ SOU 2005:17, s. 100.

4 Regleringen och grundlagsskyddet

4.1 Egendomsskyddet

För frågan om renskötselrättens förhållande till 2 kap 15 § RF finns två perspektiv: markägarnas och samernas. Den allmänna utgångspunkten är att HD i Skattefjällsmålet uttalade att upplåtelseregleringen som kom med 1886 års lag inte var grundlagsstridig⁷⁰.

För frågan om huruvida renskötselrätten intränger i markägarens rätt gäller utgångspunkten att renskötselrätten och äganderätten står i direkt relation till varandra⁷¹ och att renskötselrätten grundas på urminnes hävd.⁷² Det innebär att ändringar som stärker renskötselrätten kan vara förtydliganden av vad som redan gäller enligt urminnes hävd, vilket innebär att markägarens rätt inte kränks.⁷³ Påståendet är dock inte okritiserat⁷⁴ och i Skattefjällsmålet ansågs RNL uttömmande reglera samernas rätt.⁷⁵

Skulle ändringar inskränka på markägarens egendomsskydd är det möjligt att angelägna allmänna intressen ändå kan rättfärdiga ändringen, till exempel syftet att förändra en diskriminerande lagstiftning.⁷⁶ I förarbetena till lagändringen som uppställde kravet på angelägna allmänna intressen uppmärksammas framförallt allmänhetens intresse av natur och miljö som exempel men det noteras att bedömningen av angeläget allmänt intresse är en politisk värdering som ska ta hänsyn till rättssäkerhet och det demokratiska samhället.⁷⁷ Vid bedömningen av inskränkningar bör också noteras att RNL inte nödvändigtvis ger samerna skyddet som de är berättigade till enligt urminnes hävd, vilket innebär att hänsyn bör tas till markäganderätten såsom

---

⁷⁰ NJA 1981 s. 1, s. 243f.

⁷¹ Bengtsson (2000), s. 40.

⁷² NJA 1981 s. 1, s. 233.

⁷³ SOU 1999:25, s. 167.

⁷⁴ SOU 1999:25, s. 264.

⁷⁵ NJA 1981 s. 1, s. 244.

⁷⁶ Bengtsson (2000), s. 42.

⁷⁷ Prop. 1993/94:117, s. 48.

den begränsas av urminnes hävd snarare än markäganderätten enligt dagens förhållanden. Ersättning blir därmed bara aktuellt när markägarens rättigheter inskränks utöver vad samerna har rätt till av urminnes hävd.⁷⁸

För frågan om inskränkningar i samernas rätt står det klart att samernas bruksrätt till mark och vatten omfattas av egendomsskyddet, vilket innebär att samerna har rätt till ersättning vid expropriation, det vill säga om ett förmögensvärde överförs till staten eller annan. Med hänsyn till förhållandet mellan samerna och markägarna bör inskränkningar i samernas rätt kunna jämföras med expropriation – en begränsning för samerna innebär en vinst för markägarna.⁷⁹ För att expropriation ska vara tillåtet råder krav på ett allmänt intresse i enskilda myndighetsbeslutet,⁸⁰ proportionalitet och i vissa fall ersättning.⁸¹ Enligt EKMR är frågan om huruvida rättighetsbäranden kompenseras även en faktor för bedömningen av proportionaliteten.⁸² Det har i doktrin också ifrågasatts om skyddet för andra gruppers intresse av jakt- och fiske kan anses vara proportionerligt och ett angeläget allmänt intresse.⁸³

Ett särskilt problemområde är de avgiftsfria upplåtelseerna.⁸⁴ Möjligheten för gratisupplåtelser i RNL kom med 1971 års version och syftet var att möjligheten skulle användas i undantagsfall.⁸⁵ Bengtsson kritiserade regleringen i förhållande till egendomsskyddet, särskilt hur i hans mening staten förvaltar en rätt som tillkommer samerna och i den rollen genomför benefika förfoganden.⁸⁶ Senare innebar lagändringen 1993 en ännu mer utvidgad upplåtelserätt i RNF efter hänvisningen till den dubbla jakträtten i förarbetena till 1987 års jaktlag. Har samerna ensamrätt innebär en sådan ändring i sig expropriation genom att deras rätt nedvärderas från ensamrätt till delad rätt,⁸⁷ men rättigheter grundade på urminnes hävd påverkas inte av

---

⁷⁸ Bengtsson (2000), s. 41ff.

⁷⁹ Bengtsson (1987), s. 15f.

⁸⁰ Prop. 1993/94:117, s. 48f.

⁸¹ Bull och Sterzel (2019), s. 84f.

⁸² *Lithgow and Others v The United Kingdom*, 8 juli 1986, Series A no. 102, 120p.

⁸³ Se Brännström (2018), s. 45f; Bengtsson (2004), s. 93.

⁸⁴ Bengtsson (1987), s. 23f.

⁸⁵ SOU 1968:16, s. 212; Prop. 1971:51, s. 170.

⁸⁶ Bengtsson (1987), s. 24.

⁸⁷ Bengtsson (2004), s. 92.

jakt- och fiskelagarnas regleringar.⁸⁸ Gratisupplåtelseerna är däremot klart svårförenliga med EKMRs krav på tillbörlig respekt för egendom enligt Bengtsson,⁸⁹ som också menar att gratisupplåtelseerna i RNF är uttryckligen grundlagsstridiga.⁹⁰ Bostadsutskottet hänvisade inför lagändringen 1993 till att HD i Skattefjällsmålet inte fann det grundlagsstridigt att samerna inte fick upplåta jakt- och fiskerättigheter och menade att länsstyrelsen lämpligast ansvarade för upplåtelser.⁹¹ Motiveringen att samerna varken som enskilda eller sameby var förmögna att hantera upplåtelser låg också bakom den ursprungliga lagen 1886.⁹² Lagrådet uppmärksammade dock oklarheterna kring rättsläget i andra områden än de aktuella för Skattefjällsmålet samt den nya forskningen i ämnet inför lagändringen 1993,⁹³ men detta uppmärksammades inte i propositionerna till lagförslaget.⁹⁴ Lagrådet uttalade också att framtida processer om renskötselrätten som resulterar i andra bedömningar av rättens natur skulle leda till att lagstiftningen behöver prövas.⁹⁵ 1995 väckte 39 samebyar talan i Europadomstolen om att reglerna kränkte egendomsskyddet i EKMR, men talan prövades inte på grunden att nationella rättsmedel inte ansågs uttömda.⁹⁶

Att RNL utgör otillåten expropriation innebär dock endast rätt till ersättning. Lagen kan inte åsidosättas enligt 11 kap 14 § RF, till skillnad från om lagen skulle strida mot diskrimineringsförbudet.⁹⁷

---

⁸⁸ 10 § 1987:259; 9, 3 §§ 1993:787.

⁸⁹ Bengtsson (2004). 92ff.

⁹⁰ Bengtsson (1994), s. 531.

⁹¹ 1992/93:BoU8, s. 21.

⁹² Förslag till förordning angående de svenska Lapparne och de bofaste i Sverige samt till förordning angående renmärken afgifna af den dertill utaf Kongl. Maj:t förordnade komité 1883, s. 106.

⁹³ Prop. 1992/93:32, s. 300.

⁹⁴ Bengtsson (1994), s. 532.

⁹⁵ Prop. 1992/93:32, s. 300.

⁹⁶ *Könkämä and 38 Other Sami Villages v Sweden*, no 27033/95, kommissionens beslut den 25 november 1996, Decisions and Reports 87.

⁹⁷ SOU 1989:41, s. 259.

4.2 Diskrimineringsförbudet

2 kap 12 § RF stadgar att lagar och föreskrifter inte får innebära att någon missgynnas för att de tillhör en minoritet. Skulle en lagregel utgöra diskriminering gentemot samerna kan regeln åsidosättas genom 11 kap 14 § RF⁹⁸. Enligt EKMR bedöms diskriminering utifrån huruvida en grupp behandlas sämre än en annan grupp i en likartad situation och om det i så fall finns en objektivt godtagbar grund där skadan står i proportion till syftet.⁹⁹

I Skattefjällsmålet menade majoriteten att samernas situation inte var jämförbar med andra grupper och att upplåtelsereglerna därför inte stred mot diskrimineringsförbudet.¹⁰⁰ Skiljaktige menade att ställningen var jämförbar med svenskar med jakt- och fiskerättigheter i allmänhet och att särbehandlingen var oförmånlig och inte motiverad, men att kravet på uppenbarhet i 11 kap 14 § RF inte var uppfyllt.¹⁰¹ Ungefär 35 år senare i målet om Talma sameby, som prövades i en TR och bekräftades i en HovR, jämfördes ett intrång i samernas egendomsrättsliga situation med likartade situationer för enskilda med motsvarande rättigheter.¹⁰²

Kravet på uppenbarhet har tagits bort sedan Skattefjällsmålet.¹⁰³ Det har också diskuterats att EKMRs införlivande, det stärkta egendomsskyddet 1994, forskning om samernas rätt samt utgångspunkten att RNL upplåter statens rätt, kan inverka på bedömningen av diskriminering.¹⁰⁴

---

⁹⁸ Bengtsson (2004), s. 95.

⁹⁹ Danelius (2015), s. 550ff.

¹⁰⁰ NJA 1981 s. 1, s. 246ff.

¹⁰¹ NJA 1981 s. 1, s. 250ff.

¹⁰² Stockholms TR T 5592-16, s. 30; Svea HovR T 7463-18, s. 6.

¹⁰³ Prop. 2009/10:80, s. 146f.

¹⁰⁴ SOU 2005:17, s. 42.

5 Girjasmålet i HD

5.1 Bakgrund och talan

Målet rör en konflikt mellan Girjas sameby och staten om jakt- och fiskerätt på samebyns byområde. Girjas yrkar att de gentemot staten har en ensamrätt till jakt- och fiske med upplåtelse rätt utan statens samtycke samt att staten saknar upplåtelse rätt. Staten yrkar på att talan ska ogillas.¹⁰⁵

Girjas menar att deras jakt- och fiskerätt utgör en ensamrätt oberoende av äganderätt baserad på RNL eller urminnes hävd och att upplåtelse reglerna strider mot egendomsskyddet i 2 kap 15 § RF och artikel 1 första tilläggsprotokollet EKMR samt diskrimineringsförbudet i 2 kap 12 § RF och artikel 14 EKMR. Staten menar att de enligt huvudregeln har jakt- och fiskerätt som markägare och att samerna endast har rätt att utöva jakt- och fiske. Skulle så inte vara fallet lyfter staten som bindande processhandling att RNL inte ska tillämpas.¹⁰⁶

5.2 Domskal

5.2.1 Prövningen av upplåtelse enligt RNL

Eftersom RNL 1886 tillkom i syfte att kodifiera rättsläget med hänsyn till den ökade bosättningen och ekonomiska betydelsen av Norrland sedan 1700-talet utreder HD först vad som gällde vid tidpunkten för lagens tillkomst. Frågan om äganderätt prövas inte men problemet kring huruvida staten eller samerna kan anses som ägare, ytterst i förhållande till 1683 års förordning, noteras. Vid RNLs tillkomst hade odlingsgränsen dragits och anvisat områden norr därom som uteslutande för samernas användning. Avvittringen hade gränsbestämt enskilda fastigheter och jakt- och fiskerätt hade knutits till äganderätt, förutom sådan grundad på urminnes hävd. Samernas rätt reglerades inte uttryckligen men benämndes i förarbeten som bland annat

---

¹⁰⁵ HD T 853-18, s. 4ff.

¹⁰⁶ HD T 853-18, s. 6f.

förutsatt, som att den utan tvekan medgivits och som att samerna hade en nyttjanderätt inom villkoren för renskötelsns bedrivande. Myndighet motsvarande länsstyrelsen skulle besluta om upplåtelser men samerna skulle höras och få inkomsten av avgifterna. Inga större förändringar genomfördes i vare sig 1898 eller 1928 års lag. Enligt förarbeten till 1971 års lag skulle samerna inte anses ha ensamrätt till jakt- och fiske och ordningen med att länsstyrelsen hanterade upplåtelser kvarstod med motiveringen att det var lämpligare för att tillgodose övriga befolkningsgruppers intressen. En motion om att upplåtelse skulle vara beroende av samebyns medgivande avslogs.¹⁰⁷

Det uttryckliga förbudet för samerna att upplåta jakt- och fiskerättigheter i lagtexten är endast diskriminerande om RNL upplåter samernas rätt. Som stöd för beaktar HD deras rätt att yttra sig, deras rätt till avgifter, och statliga uttalanden om deras starka rätt under 1800-talet. Till stöd däremot beaktar HD att lagstiftaren 1886 utgick från att mark som inte tillhörde bostad tillhörde staten, att samernas rätt var begränsad av renskötselrätten och att samerna endast fick avgifterna som stöd av staten. Uttalanden under 1900-talet som ger stöd för samernas rätt klargör inte jakt- och fiskerättens karaktär eller förhållandet mellan samerna och staten. Därmed konstaterar HD att lagstiftaren avsåg att jakt- och fiskerätten som upplåts i grunden tillkommer staten. Reglerna kan därför inte åsidosättas som missgynnande.¹⁰⁸

5.2.2 Prövningen av upplåtelser enligt urminnes hävd

HD lyfter att bedömningen av förutsättningarna för nyttjanderätt grundad på urminnes hävd måste vara friare än bedömningen för urminnes hävd i stort, för att tillgodose legitima anspråk på markutnyttjande. Bevisbördan vilar på den som åberopar urminnes hävd men en bevislättning råder för samebyn, som representerar ett urfolk, i form av att brister i utredningen kan fyllas ut med jämförelser av andra samiska områden. Vid bevisvärderingen beaktas också

---

¹⁰⁷ HD T-853 18, s. 15ff, 22–30.

¹⁰⁸ HD T 853-18, s. 30–40.

riskerna för partiskhet i historisk statlig bevisning och meningsskiljaktigheterna i forskningsläget om samernas rättigheter.¹⁰⁹

HD bedömer att det varken finns tecken på att samernas rätt begränsats eller på att staten upplåtit jakt- och fiske under 1600-talet. På 1700-talet har samerna ansetts ha ensamrätt med upplåtelse rätt utan att det ifrågasatts av staten och varken beaktansvärd konkurrerande markanvändning eller rådhetsinskränkningar har förekommit förrän mitten av seklet. HD konstaterar därför att samerna haft en etablerad rättighet som statens senare ifrågasättanden inte varit tydliga eller definitiva nog för att utsläcka. Genom 1886 års RNL överfördes sedan enskilda samers rättigheter till Girjas sameby.¹¹⁰

5.2.3 Slutsatser

Staten innehar inte den jakt- och fiskerätt som enligt huvudregeln följer med äganderätten, istället tillkommer den rätten Girjas som med ensamrätt får upplåta sin på urminnes hävd grundade jakt- och fiskerätt.¹¹¹

5.3 Skiljaktig mening

Skiljaktiga ifrågasätter att RNL skulle upplåta statens rättigheter med hänsyn till att ägandebegreppet 1886 inte nödvändigtvis motsvarade begreppet idag och att huvudregeln är att upplåtelse rätt följer med jakt- och fiskerätt. De anser att samerna hade ensamrätt till jakt- och fiske inklusive upplåtelse rätt 1886 med hänsyn till att inga begränsningar skett i deras rätt, att upplåtelse skulle ske utan skada för dem och att de fick jaga för avsalu. De lyfter också att en sådan upplåtelse rätt är i linje med reglerna för samfälligheter och samäganderätt och att upplåtelse förbudet motiverades med lämplighetsöverväganden snarare än att staten såg sig som ägare. Skiljaktiga menar därför att staten disponerar över en jakt- och fiskerätt som tillkommer samerna. Under 1900-talet konstateras samernas ensamrätt flera gånger och

---

¹⁰⁹ HD T 853-18, s. 45, 48, 51ff.

¹¹⁰ HD T 853-18, s. 54–69.

¹¹¹ HD T 853-18, s. 69ff.

staten gör inte gällande sin jakt- och fiskerätt förrän i förarbeten till den nya jaktlagen. Skiljaktiga lyfter också att statens hantering av upplåtelseätten kan behöva åsidosättas för stridighet med diskrimineringsförbudet.¹¹²

5.4 Efter avgörandet

Länsstyrelsen har slutat ge tillstånd för jakt- och fiske inom det berörda området men fortsätter upplåta rättigheterna för övriga områden ovanför odlingsgränsen.¹¹³ Girjas har själva börjat upplåta fiskekort till bosatta i Norrbotten¹¹⁴ men en sådan begränsning av vem rätten upplåts till kan orsaka problem i förhållande till EU-rätten om upplåtelsen sker mot betalning.¹¹⁵

Angående prejudikatet noterar Bengtsson särskilt beviskravet HD tycks ställa upp, det vill säga att det i princip räcker att visa uppgifter om historiska förhållanden i jämförbara områden, om det inte finns tillräckligt mycket känt om den specifika samebyn. I vilken mån andra samebyar kan åberopa prejudikatet för att få full jakt- och fiskerätt är däremot oklart.¹¹⁶ Oklart är också vilken politisk effekt som målet kan få, i en granskning konstaterade Ekot att det saknas politiskt stöd för att ge andra samebyar motsvarande rättigheter, istället presenterades bland annat förslag om att tillsätta en äganderättskommission. Christina Allard väntar sig fler rättsprocesser i frågan.¹¹⁷ Flera samebyar har uppgett att de vill få sina rättigheter fastställda¹¹⁸ och Talma sameby har krävt att länsstyrelsen upphör att upplåta jakt- och fiske på deras område.¹¹⁹ Samer utanför samebyarna oroar sig däremot över vad domen kommer innebära i förhållande till vem och till vilket pris jakt- och fiskerätt kommer upplåtas.¹²⁰ JK Mari Heidenborg och tidigare JK Anna Skarhed har betonat vikten av att utreda politiska lösningar för att klargöra rättsläget för övriga samebyar utan vidare

---

¹¹² HD T 853-18, bilaga 1, s. 1–18.

¹¹³ Länsstyrelsen Norrbotten, 2020-01-23.

¹¹⁴ Påve och Steinfjell, Sveriges radio, 2020-03-21.

¹¹⁵ Andersson, Svensk jakt, 2020-03-27.

¹¹⁶ Bengtsson, JUNO, 2020-01-27.

¹¹⁷ Eklund, Sveriges radio, 2020-02-09.

¹¹⁸ Vallgård, Sveriges radio, 2020-01-24.

¹¹⁹ Andersson, Svensk jakt, 2020-05-08.

¹²⁰ Heikki, Marakatt och Påve, Sveriges radio, 2020-01-23.

domstolsprocesser¹²¹ och även Eivind Torp menar att domen ställer krav på politiska lösningar.¹²² Enligt landsbygdsministrarnas pressekreterare förbereds ett utredningsdirektiv.¹²³

---

¹²¹ Fröberg, DN, 2020-04-13.

¹²² Dahlgren och Marakatt, Sveriges radio, 2020-01-24.

¹²³ Andersson, Svensk jakt, 2020-04-14.

6 Analys

6.1 Girjasmålets betydelse för upplåtelseregleringen

Girjasmålet konstaterar att samebyar kan ha en ensamrätt med rätt att upplåta jakt- och fiske genom urminnes hävd som gör att RNL inte kan tillämpas. Som det senare prejudikatet innebär det till skillnad från Skattefjällsmålet att RNL inte uttömmande reglerar samernas rätt. Majoriteten kommer också till slutsatsen att det är statens rätt som upplåts i RNL, till skillnad från de skiljaktiga som däremot får stöd av utredningar under 2000-talet, rättspraxis och uttalanden i förarbeten där antydningar till en dubbel jakträtt saknas. Att 1886 års lag motiveras med lämplighetsöverväganden är särskilt talande, hade staten ansett sig inneha rätten hade det inte funnits skäl att diskutera samernas lämplighet.

Mängden historiska omständigheter avgörandet bygger på försvårar dock bedömningen av prejudikatets effekt för andra samebyar, HD noterar uttryckligen bristen på specifik information om rättsläget i andra områden vid olika tidpunkter. Å ena sidan ger Korpijaakko-Labbas avhandling stöd för samernas starka rätt i stort, men å andra sidan behöver inte rådande kännedom om rättsläget motsvara lagstiftarens uppfattning 1886. Det råder dessutom delade uppfattningar om rättsläget och kritik gentemot Korpijaakko-Labbas avhandling lyftes inom domstolsprocessen. Klart är dock att HDs uppfattning att RNL upplåter statens jakt- och fiskerätt vilar på att staten har äganderätt och både rättshistorisk forskning och Skattefjällsmålet öppnar för möjligheten att samebyar egentligen kan äga viss mark staten uppfattat sig som ägare till.

Sammanfattningsvis är avgörandet att RNL bygger på statens äganderätt därmed både diskutabelt utifrån skälen till att så skulle vara fallet och problematiskt som en lösning, då det innebär att samernas och statens rätt varierar beroende på område och äganderätt. För samerna innebär avgörandet därmed inte lika mycket att de 'vunnit' som att de har fått nya sätt att angripa

regelverket och för staten innebär det att RNL inte kan tillämpas på områden det visar sig att de saknar äganderätt till och att RNL ändå inte kan tillämpas om staten är ägare men samerna kan visa urminnes hävd, vilket samerna dessutom fått fördelaktiga bevisregler för att visa. HD har därmed urholkat RNLs tillämplighet och ett varierande skydd för samerna och en osäkerhet för staten klargör att en äganderättslig grund till jakt- och fiskerätten inte är till statens fördel, liksom hur SOU 1989:41 poängterade att det inte är till samernas. Det utgör ett starkt argument för en ändring av RNL, tillsammans med påtryckningarna från JK och framträdande jurister samt risken för fler domstolsprocesser och att problemen kring egendomsskyddet och diskrimineringsförbudet nedan uppmärksammas. Även Lagrådets uttalande inför lagändringen 1993 ger stöd för att en omvärdering av renskötselrätten bör föranleda en omprövning av lagstiftningen. Ovanstående lär sammantaget påverka det politiska läget.

För fortsatta domstolsprocesser innebär bevislättnaderna inte att samerna automatiskt får rätt till upplåtelse som en del av urminnes hävd, men att bevisningen kan röra jämförbara samiska förhållanden. Kombinerat med det begränsade historiska materialet innebär det att utgångspunkterna för andra samebyars prövningar kommer vara lik utgångspunkterna i Girjasmålet. Vikten ligger därmed numera snarare på staten att visa konkurrerande markanvändning eller att de utsläckt samernas rätt. Bevisregleringen är närliggande den i doktrin föreslagna ordningen att samerna bara ska visa utövande av jakt- och fiske för att bevisbördan sedan ska gå över på staten att visa att de förfogat över samma rätt. I jämförelse med Nordmalingmålet och förarbetsuttalanden är Girjasmålets beviskrav klart mer fördelaktiga, men hänsyn bör tas till att Girjasmålet rörde en konflikt med staten till skillnad från Nordmalingmålet.

Att Girjasmålet klargör att RNL upplåter statens rätt men att samebyar kan ha en ensamrätt som gör att den dubbla jakt- och fiskerätten inte kan utövas, är också ett steg mot att frågan om jakt- och fiskerätt ska anses utredd, vilket utgör stöd för att omarbete 31 § RNL såsom föreslogs i SOU 1999:25.

6.2 Girjasmålets betydelse för grundlagsskyddet

6.2.1 Egendomsskyddet

Utredningen har visat att en nedvärdering från ensamrätt till delad rätt utgör expropriation och i Girjasmålet konstateras att Girjas sameby har en ensamrätt till jakt- och fiske enligt urminnes hävd. Det tillgängliga specifika bevismaterialet är som redogjort för begränsat men rättshistoriska utredningar visar bristande konkurrerande markanvändning från statens håll i stort. Andra samebyar kan därmed ha motsvarande ensamrätt, vilket innebär att även om rättigheter grundade på urminnes hävd inte påverkats av jakt- och fiskelagarna så har rättigheterna påverkats av att RNL tillämpats med den dubbla jakträtten som grund. Enligt Girjasmålet kan en sådan dubbel jakträtt inte tillämpas när samerna har ensamrätt. Till skillnad från vad HD menade i Skattefjällsmålet innebär denna tolkning av omfattningen av samernas urminnes hävd att RNL kan strida mot egendomsskyddet genom att den nedvärderar samebyars ensamrätt till jakt- och fiske till en delad rätt. Även om RNL inte tillämpas inom Girjas kan andra samebyar, till exempel Talma sameby som redan ställt krav på att länsstyrelsen ska upphöra med upplåtelseerna, väcka en liknande talan för att få sina rättigheter fastställda och inom den processen åberopa RNLs stridighet mot egendomsskyddet. En delad jakt- och fiskerätt orsakar också fortsatta problem kring varför samerna inte får upplåta sin del av rätten, eftersom den inte utgör ett privilegium. Skulle RNL istället upplåta samernas rätt kvarstår istället problemen med statens förvaltning och benefika upplåtelser i förhållande till kraven på respekt för egendomsskyddet och angelägna allmänna intressen.

För frågan om inskränkningar i markägarens rättigheter klargör Skattefjällsmålet att jakt- och fiskerätten grundar sig på urminnes hävd och enligt doktrin ska bedömningen av inskränkningar i markägarens rätt jämföras med samernas rätt enligt urminnes hävd och inte med hur samernas rätt begränsats i dagens rättsläge. Att HD genom sitt avgörande stärkt urminnes hävd och därigenom samernas rätt utgör stöd för en sådan tolkning.

Prejudikatet att urminnes hävd kan omfatta en upplåtelse rätt innebär därför att utrymmet för ändringar till samernas fördel utökats med omfattningen av urminnes hävd. Enligt doktrin kan lagändringar som intränger i markägarens rätt också genomföras då syftet att undanröja diskriminering är ett angeläget allmänt intresse, en bedömning som enligt förarbeten är en fråga om politiska värderingar, begränsade av rättssäkerhet och det demokratiska samhället. Syftet att undanröja diskriminering tycks där helt förenligt, särskilt med hänsyn till att den nuvarande regleringen där samerna inte får upplåta sin del av den delade rätten kunnat motiveras med att säkra andra befolkningsgruppers intresse av jakt- och fiske, något som ifrågasatts för sin förenlighet med angelägna allmänna intressen i doktrin.

Andra problem med upplåtelsereglererna är förekomsten av upplåtelser som inte tagit hänsyn till ansökans omfattning, att upplåtelseerna inte är begränsade av syfte eller krav på särskilda skäl, samt att förslagen om att stärka samernas rätt inte genomförts. Dessutom krävs ett allmänt intresse för inskränkningar i samernas egendomsrätt i varje enskilt myndighetsbeslut och en proportionalitetsbedömning måste enligt EKMR beakta frågan om kompensation, vilket är särskilt svårmotiverat i förhållande till de avgiftsfria upplåtelseerna. Att utvidgningarna i RNF föranleddes av uttalanden kring den dubbla jakträtten är också anmärkningsvärt i förhållande till Girjasmålets avgörande som klargör att någon sådan inte kan utövas om samebyn har ensamrätt enligt urminnes hävd. Sådana frågor om regleringens förhållande till egendomsskyddet prövades inte i Girjasmålet. Sammantaget kan framtida domstolsprocesser där samebyar yrkar på ersättning för expropriation väntas, särskilt eftersom Europadomstolen tidigare inte prövade en talan i ämnet för att nationella rättsmedel inte ansågs uttömda. Att som i Girjasmålet undvika prövning av upplåtelsereglererna genom att åberopa att de inte ska tillämpas så att samebyar fortsättningsvis tvingas till domstolsprövning för att tillvarata sina rättigheter, med medföljande ekonomiska risk, är inte önskvärt utifrån grundlagsskyldigheten att främja samisk kultur enligt 1 kap 2 § 6st RF. Att staten kontinuerligt utvidgat sin förvaltning av en rätt som ensamt kan tillkomma samerna är sammanfattningsvis mycket allvarligt.

6.2.2 Diskrimineringsförbudet

Till skillnad från egendomsfrågan prövas diskrimineringsförbudet i förhållande till RNL i Girjasmålet och majoriteten konstaterar att lagen inte är missgynnande så länge den upplåter statens jakt- och fiskerätt. Att så är fallet är ifrågasatt av både doktrin och skiljaktige, men majoritetens uppfattning utgör prejudikat och gällande rätt i frågan.

Prejudikatet i samband med att länsstyrelsen fortsättningsvis hanterar upplåtelser för övriga samebyar innebär att andra samebyar kan väcka process kring RNLs förenlighet med diskrimineringsförbudet i förhållande till behandlingen av olika samebyar och övriga jämförbara gruppers rättställning. Att länsstyrelsen inte hanterar upplåtelser inom Girjas sameby gör också att samebyn är en tydlig jämförbar grupp. Skiljaktige i Skattefjällsmålet menade dessutom att andra enskilda med motsvarande rättigheter kan vara en jämförbar grupp och en sådan jämförelse har använts av en TR och bekräftats i en HovR, vilket å ena sidan inte utgör prejudikat, men å andra sidan tyder på att uppfattningen kring jämförbar grupp har påverkats av rättsutvecklingen sedan Skattefjällsmålet, till exempel av införlivandet av EKMR och konventionens bedömning av diskriminering samt den samerättsliga forskningen. Bengtsson, som också var skiljaktig i Skattefjällsmålet, har noterat att regelverket för samernas rätt är mer ingripande än i jämförbara rättsliga förhållanden och de skiljaktiga i Girjasmålet resonerar också om RNLs grunder utifrån jämförbara regleringar för samfälligheter och samägande. Skiljaktiges bedömning att situationen i Skattefjällsmålet uppfyllde kraven för diskriminering är också ett argument för fortsatta processer med hänsyn till att uppenbarhetskravet tagits bort. Till skillnad från majoritetens uppfattning i Skattefjällsmålet finns nu goda grunder för samebyar att argumentera kring jämförbara grupper.

Det är också värt att notera att upplåtelsereglerna motiverats med lämplighetsöverväganden som bestått sedan 1886 års lag trots samhällets och samebyarnas utveckling. Att lagen motiveras med skydd för andra intresserade parter, att avgiftsfria upplåtelser kan och ska ske trots samerna

kan vara de faktiska ägarna till vissa områden och att RNL saknar en uttrycklig kommunikationsprincip utgör också stöd och argument för framtida domstolsprövningar eller lagändringar kring regelverkets förenlighet med diskrimineringsförbudet, trots att RNL upplåter statens rätt.

6.3 Avslutande slutsatser om Girjasmålets betydelse

På 1990-talet lyfte Bengtsson att grunderna till jakt- och fiskerätten var viktiga för att kunna angripa RNL, även om reglerna inte skulle anses vara grundlagsstridiga. Grunderna kan synliggöra att lagen vilar på felaktiga historiska grunder, att felaktigheterna innebär att lagen bör tolkas eller tillämpas annorlunda, eller att staten förfogat över något de saknar rätt till så att lagen utgör otillåten expropriation. Cirka 30 år senare har Girjasmålet klargjort grunderna och öppnat för två angreppspunkter gentemot upplåtelsereglerna, antingen att staten inte är markägare eller att samerna har ensamrätt enligt urminnes hävd, vilket i sin tur innebär att problemen med regleringens förhållande till egendomsskyddet och diskrimineringsförbudet såsom redogjorts för ovan, aktualiseras. Likt hur Skattefjällsmålet föranledde ändringen av 1 § 2st RNL har Girjasmålet genom att klarlägga upplåtelsereglernas grunder synliggjort behovet att ändra dem. Målet har belyst oklarheter kring de historiska förhållandena, utvecklat en ny tolkning av omfattningen av urminnes hävd och därigenom aktualiserat risken att tillämpningen av RNL utgör expropriation.

Det är därmed genom detta klargörande av grunder Girjasmålet som mest påverkat rättsläget förhållande till diskrimineringsförbudet och egendomsskyddet. Uppsatsen har genom att kritiskt analysera upplåtelsereglerna och Girjasmålets prejudikat utifrån statens, samernas och grundlagsenlighetens perspektiv visat på regleringens problem. Målet innebär att regelverket för staten innebär en osäkerhet, både äganderätten och den dubbla jakträtten är osäkra och omdiskuterade grunder som ifrågasatts både rättshistoriskt och i nutid – en utredning om den dubbla jakträtten har väntat på avgörandet i Girjasmålet. För samerna innebär regelverket att de har en

svagare bruksrätt än i jämförbara förhållanden och Girjasmålets avgörande att RNL upplåter statens rätt betyder att samernas och statens rätt kommer variera beroende på område. Avgörandet har inte gett någon automatisk rätt för samtliga samebyar, vilket innebär att fortsatta domstolsprocesser är att vänta om samernas rätt inte stärks lagstiftningsvägen. Regleringens problem utifrån statens och samernas perspektiv visar sedan hur målet påverkat problemen kring grundlagsenligheten, dels utifrån egendomsskyddet med de avgiftsfria upplåtelseerna och den dubbla jakträttens förhållande till expropriation, dels utifrån diskrimineringsförbudet med länsstyrelsens fortsatta förvaltning av upplåtelser för övriga samebyar. Uppsatsen belyser därmed tre problemområden där RNL behöver omarbetas.

För det första behöver upplåtelsereglernas grunder utvärderas. Lagstiftaren måste avgöra om RNL fortsatt ska vila på att staten upplåter sina rättigheter. Ett alternativ är att samernas rätt upphöjs till en bruksrätt motsvarande äganderätt så att RNLs tillämpning inte varierar beroende på äganderätten.

För det andra behöver upplåtelseförfarandet omarbetas. Regleringen präglas av meningsskiljaktigheter i doktrin och intressekonflikter mellan renskötande och icke-renskötande samer samt andra befolkningsgrupper. Upplåtelsefrågor måste dessutom ses över för förenlighet med EU-rätten. Regleringen kräver samarbete och en stark kommunikationsprincip.

För det tredje behöver frågorna om regelverkets grundlagsenlighet som denna uppsats diskuterat vidare utredas lagstiftnings- eller domstolsvägen, liksom frågor om av vem, till vem och hur jakt- och fiskerätten ska upplåtas. Relevant fortsatt forskning är jämförelser av renskötande och icke-renskötande samers rätt i förhållande till Girjasmålets avgörande.

Sammanfattningsvis har Girjasmålet påverkat rättsläget för de renskötande samernas rätt genom att synliggöra grundläggande problem med regleringen i förhållande till grundlagen. Målet har därmed också tydliggjort behovet av att utvärdera lagstiftningen, inte minst med hänsyn till samernas status som urfolk och grundlagsskyldigheten att främja deras kultur- och samfundsliv.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Propositioner, regeringsskrivelser och direktiv

Direktiv 2012:77 Översyn av jaktlagstiftningen m.m.

Prop. 1927:120 Med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 november 1912 om rätt till jakt m.m.

Prop. 1928:43 Med förslag till lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige m.m.

Prop. 1971:51 Kungl. Maj:ts proposition med förslag till rennärlagslag m.m.; given Stockholms slott den 26 februari 1971

Prop. 1976/77:80 Om insatser för samerna

Prop. 1986/87:58 Om jaktlag m.m.

Prop. 1992/93:32 Om samerna och samisk kultur m.m.

Prop. 1993/94:117 Inkorporering av Europakonventionen och andra fri- och rättighetsfrågor

Prop. 2009/10:80 En reformerad grundlag

Skr. 2019/20:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019.

Utredningsbetänkanden

SOU 1922:16 Förslag till vissa ändringar i bestämmelserna rörande jakt och fågelskydd

SOU 1923:51 Förslag angående lapparnas renskötsel

SOU 1923:58 Förslag rörande tillgodogörande av kronans fiskevatten

SOU 1939:28 Betänkande med förslag rörande ett ändamålsenligt utnyttjande av kronans fiskevatten

SOU 1952:13 Betänkande angående vissa fiskerättsliga förhållanden inom lappmarkerna samt tillgodogörandet av fisket i kronovattnen därstädes och i Jämtlands län m.m.

SOU 1968:16 Rennäringen i Sverige betänkande

SOU 1983:67 Rennäringens ekonomi betänkande

SOU 1989:41 Samerätt och sameting huvudbetänkande

SOU 1999:25 Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige. Frågan om Sveriges anslutning till ILO:s konvention nr 169: betänkande

SOU 2001:101 En ny rennäringspolitik – öppna samebyar och samverkan med andra markanvändare

SOU 2005:17 Vem får jaga och fiska? – Rätt till jakt och fiske i lappmarkerna och på renbetesfjällen

SOU 2005:116 Jakt och fiske i samverkan

Utskottsbetänkanden

1992/93:BoU8 Samerna och samisk kultur m.m.

Äldre förarbeten

Förslag till förordning angående de svenska Lapparne och de bofaste i Sverige samt till förordning angående renmärken afgifna af den dertill utaf Kongl. Maj:t förordnade komité 1883

Litteratur

Allard, Christina: 'Urminnes hävd som förklaringsmodell för uppkomst av samiska rättigheter och dess tillämpning', i: Brattström, Strömngren (red.), *Forskningsutmaningar för fastighetsrätten*, Uppsala 2010 s. 9–148

Bengtsson, Bertil: 'Några samerättsliga frågor', *SvJT* 2000 s. 36–46

Bengtsson, Bertil: 'Om jakt och fiske i fjällmarken', *SvJT* 2010 s. 78–87

Bengtsson, Bertil: 'Samernas egendomsskydd', i: Bengtsson, Bertil *Statsmakten och äganderätten*, Stockholm 1987

Bengtsson, Bertil: 'Samernas rätt i ny belysning', *SvJT* 1990 s. 138–142

Bengtsson, Bertil: 'Samernas rätt och statens rätt', *SvJT* 1994 s. 525–533

Bengtsson, Bertil: *Ersättning vid offentliga ingrepp I*, Stockholm 1986

Bengtsson, Bertil: *Samerätt*, Uppsala 2004

Brännström, Malin: 'Samiska markrättigheter i förändring? Hovrättens dom i Girjas-målet väcker frågor om innebörden av rättigheter till fast egendom', *JP* 2018/1 s. 25–47

Bull, Thomas och Sterzel, Fredrik: *Regeringsformen – En kommentar*, Lund 2019

Bäärnhielm, Mauritz: 'Vem äger Lappland', *SvJT* 2000 s. 966–972

Danelius, Hans: *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, Stockholm 2015

Kleineman, Jan: 'Rättsdogmatisk metod', i: Nääv, Zamboni (red.) *Juridisk metodlära*, Lund 2018, s. 21–46

Korpijaakko-Labba, Kaisa: *Om samernas rättsliga ställning i Sverige-Finland*, Helsingfors 1994

Päiviö, Nils-Johan: *Från skattemannarätt till nyttjanderätt*, Uppsala 2011

Torp, Eivind: 'Det rättsliga skyddet av samisk renskötsel', *SvJT* 2014 s. 122–148

Elektroniska källor

Andersson, Lars-Henrik, "Talma sameby kräver att länsstyrelsen stoppar jakten och fisket", Svensk jakt, <https://svenskjakt.se/start/nyhet/talma-sameby-kraver-att-lansstyrelsen-stoppar-jakten-och-fisket/>, publicerad 2020-05-08, besökt 2020-05-11

Andersson, Lars-Henrik, "Kommerskollegium: Problem att sälja jaktkort till ortsbör", Svensk jakt, <https://svenskjakt.se/start/nyhet/kommerskollegium-problem-att-salja-jaktkort-till-ortsbor/>, publicerad 2020-03-27, besökt 2020-04-06

Andersson, Lars-Henrik, "Regeringen förbereder utredning av samerättsliga frågor", Svensk jakt, <https://svenskjakt.se/start/nyhet/regeringen-forbereder-utredning-av-samerattsliga-fragor/>, publicerad 2020-04-14, besökt 2020-04-27

Bengtsson, Bertil, "Högsta domstolens dom i Girjas-målet", JUNO, <https://pro-karnovgroup-se.ludwig.lub.lu.se/b/documents/3229740>, publicerad 2020-01-27, besökt 2020-04-06

Dahlgren, Maria och Marakatt, Linda, "Eivind Torp: 'Domen är en stor framgång för samisk rättskamp'", Sveriges radio, <https://sverigesradio.se/artikel/7392061>, publicerad 2020-01-24, besökt 2020-04-20

Eklund, Nils, "Svagt stöd för Lex Girjas i riksdagen", Sveriges radio, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=7401887>, publicerad 2020-02-09, besökt 2020-04-20

Fröberg, Jonas, "JK:s krav på regeringen efter hatattacker: 'Klarlägg samernas rättigheter'", DN, <https://www.dn.se/nyheter/sverige/jks-krav-pa-samernas-rattigheter/>

[regeringen-efter-hatattackerna-klarlagg-samernas-rattigheter/](#), publicerad 2020-04-13, besökt 2020-04-27

Fröberg, Jonas, ”Striden om fjället har väckt samehatet till liv”, DN, <https://www.dn.se/nyheter/sverige/sa-har-den-nya-striden-om-fjallet-vackt-samehatet-till-liv/>, publicerad 2020-04-12, besökt 2020-05-07

Haupt, Inger, ”Girjasmålet avgjort – därför vann Girjas sameby målet mot staten”, SVT Nyheter Norrbotten, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/hd-s-dom-i-girjasmalet-om-ratten-till-jakt-och-fiske-i-fjallen>, publicerad 2020-01-23, besökt 2020-05-06

Heikki, Jörgen, Marakatt, Linda och Påve, Marja, ”Helt olika syn på Girjasdomen inom Sametinget”, Sveriges radio, <https://sverigesradio.se/artikel/7391218>, publicerad 2020-01-23, besökt 2020-04-20

Länsstyrelsen Norrbotten, ”Jakt och fiske inom Girjas sameby”, <https://www.lansstyrelsen.se/norrbotten/om-oss/nyheter-och-press/nyheter--norrbotten/2020-01-23-jakt-och-fiske-inom-girjas-sameby.html>, publicerad 2020-01-23, besökt 2020-04-06

Moilanen, Mikael, ”Girjas sameby vann striden om fjälljakten mot staten”, Jaktjournalen, <https://www.jaktjournalen.se/girjas-sameby-vann-striden-om-fjalljakten-mot-staten/#>, publicerad 2020-01-23, besökt 2020-05-06

Påve, Marja och Steinfjell, Máret, ”Girjas sameby har rätt i sitt beslut om fiskekort”, Sveriges radio, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=109&artikel=7435222>, publicerad 2020-03-21, besökt 2020-04-06

Rydenfalk, David, ”Forskare slår tillbaka mot statens Girjasvittne”, Sveriges radio, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2327&artikel=6193083>, publicerad 2015-06-18, besökt 2020-04-03

Silvennoinen, Sara, ”Samebyn Girjas vinner mot staten i Sverige – får ensamrätt till småviltsjakt och fiske”, Svenska Yle, <https://svenska.yle.fi/artikel/2020/01/23/samebyn-girjas-vinner-mot-staten-i-sverige-far-ensamratt-till-smaviltsjakt-och>, publicerad 2020-01-23, besökt 2020-05-06

Vallgård, Per, ”Efter Girjas-domen – fler samebyar kan stämma staten”, Sveriges radio, <https://sverigesradio.se/artikel/7392238>, publicerad 2020-01-24, besökt 2020-04-20

Rättsfallsförteckning

Svenska rättsfall

HD T 853-18, ”Girjasmålet”

NJA 1942 s. 336

NJA 1965 s. 492

NJA 1981 s. 1, ”Skattefjällsmålet”

NJA 2011 s. 109, ”Nordmalingmålet”

RÅ 2008 not. 110

Stockholms TR, T 5592-16

Svea HovR, T 7463-18

Svenska beslut

JK 3823-00-21, beslutsdatum 27 juni 2002

Regeringsbeslut 2007-01-11, diarienummer Jo2006/1589

Europadomstolens rättsfall

Könkämä and 38 Other Sami Villages v Sweden, no 27033/95,
kommissionens beslut den 25 november 1996, Decisions and Reports 87

Lithgow and Others v The United Kingdom, 8 juli 1986, Series A no. 102